

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
ADANA ERİŞKİN KEMİK İLİĞİ NAKİL MERKEZİ

Yeniden Başlamak İçin...

KEMİK İLİĞİ NAKLİ SONRASI HASTA BİLGİLENDİRME REHBERİ

(Bu rehber Kemik İliği Nakli Sonrası dikkat edilmesi gereken konuları içermektedir.)

Bu kitapçık size ve ailenize rehber olması için hazırlanmıştır.

Kemik iliği nakli süresince yaşadığınız sorun ve zorlukların önemli bir kısmı geride kaldı. Taburcu oluyorsunuz. Nakil için aldığınız ilaçlar bağışıklık sisteminizi zayıflattı. Yani enfeksiyonlara daha yatkın hale geldiniz. Beyaz kan hücresi sayınız “normal” olsa bile, bağışıklık sisteminizin yeniden yapılanması 6 ay-1yıl süresince devam edecektir. Klinik üniteye yattığınız süre boyunca sizi enfeksiyonlardan korumak için dikkat ettiğimiz kuralları, benzer şekilde evde de devam ettirmeniz gerekmektedir.

Sağlığınız açısından aşağıdaki önerilere dikkatle uyunuz.

ENFEKSİYONUN NEDENLERİ;

Kemik iliği naklinden sonra meydana gelen enfeksiyonların olağan nedenleri şunları içerir:

- 1. Ay – Bakteri, mantar, herpes simplex virus (HSV)
- 2. Ay – Sitomegalovirus (CMV), diğer virüsler, bakteri ve mantar
- 3. Ay – Varisella zoster virüs(VZV), bakteri, mantar

*Enfeksiyonlar otolog kemik iliği transplantasyonlarından çok alojenik nakillerde ve özellikle Graft-versus-host hastalığı (GvHD) gelişen hastalarda risk oluştururlar.

ENFEKSİYONU TANISI VE KORUNMA

Enfeksiyon belirtilerini tespit etmenin en kolay ve önemli yolu ateşinizi ölçmektir. Ateşinizi günde 2 kere ölçmeli ve kaydetmelisiniz.

Enfeksiyondan korunma tedbirleri otolog hastalar için özellikle ilk iki ayda, allojenik hastalar için ise immunosüpresif ilaç kullanımı süresince önemlidir.

ODASI VE EŞYALARI

Nakilden sonra hastalık, bağışıklık sisteminizin normale dönmesi (yeniden yapılanması) , hasta, hastalık ve uygulanan tedavinin özelliklerine göre yaklaşık 6-12 ay bezende daha uzun bir süre alacağından günlük yaşamınızda izleyen bölümlerde belirtilen bazı kurallara uymanız gereklidir.

Nakilden sonra ev ortamı çok temiz olmalı özellikle hastanın kalacağı ayrı bir oda sağlanmalıdır. Odada, toz toplayıcı özelliği olan kalın halı ve kadife perde gibi eşyalar bulundurmamalıdır. Odanın temizliği ve havalandırması hasta odada iken yapılmamalı, ev kaloriferli değil ise sobanın yakılması, külünün dökülmesi gibi işlemler hasta odada yokken yapılmalıdır. Odanın ısı dikkatlice ayarlanmalıdır. Hastanın odasının dışında diğer kısımlar (lavabo v.b.) da çok temiz olmalıdır.

Mantar enfeksiyon riskini artırdığından hastanın odası her türlü inşaat ve kazı çalışması yapılan alandan en az 200 metre uzak olmalıdır.

Evin tuvaleti çok iyi temizlenmeli, hasta tuvalette tuvalet kâğıdı kullanmalıdır.

Hastanın kullandığı nevresim takımı haftada en az iki kere yıkanmalı, yatağı havalandırılmalıdır.

GIYSİLER

Yünlü ve naylon içerikli giysiler yerine pamuklu olanları tercih etmeli, yeni alınan giysileri kullanılmadan önce mutlaka yıkanmalıdır.

İç çamaşırları yıkadıktan sonra ütülemelidir. Ancak giysilerinin temizlik açısından ütülenmesine gerek yoktur. Özellikle kadife ve pelüş türü kıyafetler giyilmemelidir.

KİŞİSEL HİJYEN

Hava sıcaklığına uygun giyinilmeli, sigara, içki vs. gibi alışkanlıklardan uzak durulmalı, dumanlı, tozlu, kirli ortamlarda bulunulmamalıdır.

Alkol ve benzeri içerikli kolonyalar kullanılmamalı, deodorant, parfüm, makyaj ve saç boyama malzemeleri bir yıl kullanılmamalıdır. (Bir yılın sonunda yenileri alınmalıdır.)

Saç kesimi ve tıraş sırasında temizlik kurallarına uyulmalı, temiz kişisel tıraş malzemesi kullanılmalı. tırnaklar, düz ve ete yakın kesilmemelidir. Bayanlar bir yıl epilasyon yapmamalıdır. Doktorunuz tarafından uygun görülürse, tüy dökücü kremler kullanılmalıdır.

Dişler yumuşak fırça ile günde 3 kez fırçalanmalı, kanatmamaya dikkat edilmeli, diş ipi kullanılmalıdır.

Vücudunuzda oluşan herhangi anormal durumlarda (kanama, morarma, şişlik vb.) derhal doktora başvurulmalıdır.

EL YIKAMA

Enfeksiyonlara karşı korunma için çok dikkatli el yıkama ciddi bir öneme sahiptir.

Özellikle nakilden sonraki 6 ay içinde veya immunosüpresif ilaç kullanıldığı sürece ellerinizi antimikrobik (antibakteriyel) sabun ve sıcak su ile yıkanması büyük önem taşır.

Sabun ve sıcak suya erişiminiz yok ise; evinizin dışındayken el dezenfektan spreyleri kullanmanız tavsiye edilir.(Bu tür dezenfektanların bazı bakteriyel enfeksiyonları önlemediğini (C Difficile v.b.) aklınızda bulundurunuz.

El yıkama:

- Yemekten önce,
- Yemek hazırlamadan önce ve sonra,

- Hayvanlara dokunduktan sonra,
- Hapşırdıktan, öksürdükten ve sümkürdükten sonra,
- Ev dışına çıktıktan sonra,
- Santral venöz kateter bakımı veya intravenöz infüzyon öncesi ve sonrası,
- Ağızdan ilaç almadan önce,
- Kumaş ve kıyafetlere dokunduktan sonra yapılmalıdır.

Her kirli şüphesi olduğunda ellerinizin tüm yüzeyini sabun ile en az 10 saniye yıkayınız, sonra su ile iyice durulayınız

MASKE KULLANIMI

Evde sadece ev halkı varken ve kimsede bulaşıcı bir enfeksiyon yoksa (grip vb...) maske takmanıza gerek yoktur. Aile bireyleri ile birlikte oturabilir, yemek yiyebilirsiniz. Maskeyi eve ziyaretçi geldiğinde ve dışarı çıktığınızda takmalısınız. Kemik iliği naklinden sonra ortalama 6 ay maske kullanılması gereklidir. Ancak bu süre doktorunuzun önerisi ile değişebilir.

BANYO

Santral venöz kateterinizi suyun altına sokmadığınız sürece duş ve banyonuzu normal şekilde yapabilirsiniz. Sabunla ve suyla yapılan günlük temizlik deri üzerindeki bakterilere karşı korunmanın ilk yöntemidir.

Haftada en az iki kez banyo yapılmalı banyoda hipoallerjenik ve antibakteriyel özellikte temizlik maddeleri kullanılmalıdır. Havlular kendinize ait olmalı ve temizliğine dikkat edilmelidir. Havlu kullanıldıktan sonra yıkanıp ütülenmelidir. Banyo sırasında küvet kullanılmamalıdır. Nemlendirici özelliği olan sabunlar kullanılmalıdır. El ve yüz temizliğinde kâğıt havlu kullanılmalıdır.

Banyo sonrasında uygun bir nemlendirici ile cilt nemlendirilmelidir.

CİLT BAKIMI

Aldığınız ilaçlara bağlı ciltte kuruluk olacağından banyo sonrası haricinde de zaman zaman cildinizi nemlendirmeniz gerekebilir. Güneşe çıkmadan önce en az yirmi koruma faktörü olan krem sürülerek cildi korunmalıdır. Uzun kollu giysiler ve pantolon giyinmeli, şapka takmalıdır. Ayrıca cilt her gün kontrol edilmeli, kızarıklık, kaşıntı, kabarıklık gördüğünüzde doktorunuzu bilgilendirmelisiniz.

İLAÇ KULLANIMI

İlaçları doktorunuzun tanımladığı şekilde kullanınız, ilaçların dozlarına ve alınacağı saatlerine dikkat ediniz.

Allojeneik nakil hastaları için Sandimmun etkin maddeli ilaç hayati önem taşımaktadır. Doktorunuz kesmediği sürece **mutlaka düzenli kullanmalısınız**. Doktorunuz ilaç doz ayarlamalarını kan seviyelerine göre yaptığından kontrollerinize düzenli geliniz. Kontrole gelirken aç ve ilaçlarınızı içmeden geliniz.

İlaçları kullanırken ;

İlaçların aç karnına veya tok karnına alınması şart değildir. Böyle bir özelliği olan ilaç kullanılması gerekiyorsa size doktorunuz bildirilecektir.

İlacı içtikten sonra ilk 15 dakika içinde kusarsanız ilacı aynı dozda tekrar içiniz, 30 dakika (yarım saat) sonra kusarsanız dozun yarısını tekrar içiniz, Eğer 1 saat veya daha fazla süre sonra kusarsanız ilacı tekrar içmenize gerek yoktur.

İlaçları kullanırken beklenmeyen bir etki ile karşılaşırsanız hemen doktorunuza bilgilendiriniz.

SEYAHAT

Allojeneik ilik nakli olan hastalar nakilden 6-12 ay, otolog ilik nakli olan hastalar nakilden 3-6 ay sonrasına kadar seyahatten kaçınılmalıdır. Genelde uçak ve gemi yolculuğu güvenlidir. Seyahat esnasında yiyecek güvenliği en önemli konudur. Çiğ ve iyi pişmemiş sebze ve meyveden kaçınılmalıdır. Hasta seyahat esnasında ve dışarı ortamlarda çift maske kullanmalıdır.

Hastanın 1 yıl boyunca deniz, havuz ve saunaya girmesi **kesinlikle yasaktır**. 1 yıl boyunca güneş, direk vücudunuza temas etmemelidir. Zorunlu olmadıkça 10.00 – 15.00 saatlerinde güneşe çıkılmamalıdır. Özellikle Allojeneik nakil hastaları, gün ışığına çıkarken koruma faktörü en az 20 olan koruyucu kremler, şapka, güneş gözlüğü kullanmalıdır. Hastanın odasına güneşten korunmak için perde çekilmelidir.

Otolog nakil yapılan bireylerde bu kısıtlılıklar daha azdır.. Kontrollerde doktorunuzdan gerekli bilgileri almalısınız.

EGZERSİZ

Düzenli egzersiz iyileşme sürecinin önemli bir parçasıdır. Egzersiz kas gücünü ve hareketini yeniden kazandırır. Duygusal olarak da kendisizi iyi hissetmenizi sağlar. Yürüyüşler ve egzersiz öğlen sonu yapılmalıdır.

CİNSELLİK

Nakilden sonra ilk 50-100 gün cinsel aktivite değişebilir. Birçok hasta kullandığı ilaçlara bağlı seks ilgisinin çoğunu kaybeder. Duygusal ve fiziksel değişiklikler yaşayabilir. Bu değişikliklerin çoğu geçicidir ve ileriki 3-6 ay içinde düzeler. Cinsel ilişki; doktor veya hemşireye danışılarak ve trombosit sayısının 80-100 bin, nötrofil sayısının 500 e çıkması

durumunda önerilmektedir. Cinsel ilişkide, nakil almış olduğunuz kemoterapinin yan etkisi olarak kadın ve erkekte cinsel organ derileri kuru olduğu için, tahrişi önlemek amacı ile prezervatif (kılıf, kondom) kullanılmalıdır. Eşinizde aktif bir enfeksiyon var ise tamamen iyileşinceye kadar cinsel ilişkiden kaçınılmalıdır.

Nakil sonrası kadınlarda, adet düzensizlikleri gözlenmektedir. Doktorun önerisi ile kadın doğum bölümüne destek tedavi için başvurulmalıdır.

BESLENME

Nakilden sonra ilk üç ayda susama, acıkma, tat alma hissi etkilenmektedir. 1 yıl boyunca, günde 3 litre sıvı alınmalıdır. Aksi halde ciddi elektrolit bozukluğu, böbrek yetmezliği gibi sorunlar gelişebilir. Sıvının sadece su olması gerekmemektedir. Süt, ayran, komposto (her çeşit), çay, çorba olabilir.

Tüm yiyeceklerin son kullanma tarihine dikkat edilmelidir.

Acıkma hissinin oluşması için tatsız sakız, tat alma hissinin oluşması için şeker emilebilir.

Bulantı var ise yemeklerden yarım saat önce evde hazırlanan limonata içilebilir. 1 yıl boyunca hazır su içilmeli, herhangi bir yerden elde edilen kaynak suları içilmemelidir.

İçeceğiniz süt ve yiyeceğiniz yoğurt, peynir de pastörize olmalıdır.

Meyve sebzeler çok iyi yıkandıktan sonra yarım saat sirkeli suda bekletilmeli ve meyvelerin kabukları soyulmalıdır. Çiğ sebze ve meyve yenmesi önerilmemektedir. Mevsimlik meyve ve sebze yenilmeli, katkı maddeli yiyecekler yenmemeli ve içilmemelidir.

Yiyecekler çok iyi kaynatılarak pişirilmelidir. Soğuk yiyecekler 4 °C de, sıcak yiyecekler 60 °C de muhafaza edilmelidir.

Salam, sosis, pastırma, sucuk, baharatlar, çiğ soğan, çiğ sarımsak, salça, hayvansal yağlar, sakatatlar, gaz yapıcı özellikleri olan kuru baklagiller, çiğ köfte, turşular, kremalar, döner, lahmacun, pide ve dışarıda yapılan tüm yiyeceklerin yenmesi ve içilmesi **kesinlikle yasaktır**. Et ve yumurta iyi pişirilmeli ve yumurtanın çatlak olmamasına dikkat edilmelidir. Kümes hayvanlarının etleri 180 °C' de, diğer etler 160 °C' de pişirilmelidir.

Kuruyemişlerin kabuklusu (çekirdek hariç), ceviz, fındık, fıstık vb. kırarak kullanılarak yenilmelidir.

Yazın özellikle toprak ile temas ederek yetişmesi sebebi ile çilek yenilmemelidir. Derin dondurucuda saklanan yiyecekler, bayat yemekler, konserveler, pekmez, hazır reçeller yenilmemelidir. Yemekler 24 saat içerisinde bitirilmelidir.

Kullanılan tüm malzemelerin temizliğine çok dikkat edilmelidir. Tüm yiyecekler ağız kapalı kaplarda saklanmalıdır. Besinleri hazırlarken öksürük ve aksırığa karşı maske kullanılmalıdır. Yiyecekleri hazırlarken eldiven kullanılmalıdır.

KANAMA ÖNLEMLERİ

Kan sayımındaki trombosit değeri kanama riskini gösterir. Trombosit sayısı 30.000'in altında olduğu zaman kanama riski artar. Bu durumda bazı önlemler almanız gerekir:

Trombositler düşük olduğu zaman, morluklar daha kolay oluşabilir, burun kanaması, idrarda yada gaitada kanama olabilir. Bu belirtiler açısından uyanık olmalı ve doktorunuza haber vermelisiniz.

- Düşme, çarpma gibi zarar verecek aktivitelerden korumalısınız.
- Kabızlığı önlemek için beslenmesine dikkat edin.(diyete uygun sebze, meyve, bol sıvı...) Kabızlığı 3 günden fazla sürerse ilaç kullanılması gerekebilir.
- Sıkmayan giysiler ve ayakkabılar giyin.
- Ağız bakımı için (trombositleriniz 30.000'in altında ise) süngerli ağız bakım çubuğu kullanın ya da gargara yapın. Diş ipi ve diş fırçası kullanmayın.
- Tırnaklarını dipten kesmeyiniz.

SOSYAL AKTİVİTELER

Kemik iliği nakli için verilen tedavilerin bağışıklık sisteminizi baskılaması nedeni ile 6-12 ay enfeksiyonlardan korunmanız gerekir. Kalabalık ortamlarda bulunulmamalıdır (Alışveriş merkezleri, sinema, tiyatro vb...). Enfeksiyonların bulaşmasına neden olabileceğinden başkalarının çocuğunuza sarılıp öpmesine izin vermemelisiniz.

Dışarı çıkmak istediğinde maskenizi takarak kısıtlı olmak koşulu ile balkona, bahçeye, parka çıkarabilirsiniz. Gittiğiniz yerlerin inşaat alanı olmamasına dikkat etmelisiniz. İnşaatteki tozlar mantar enfeksiyonuna neden olabilir

Misafir kabul edilmemeli, öpüşme, tokalaşma, sarılma vs. gibi yakın temaslardan kaçınılmalıdır. Eve gelen ziyaretçiler ziyaretten önce ve ziyaretten sonra ellerini yıkamalıdır. Enfeksiyon bulguları varsa örneğin; ateş, döküntü, bulantı, kusma, ishal, üst solunum yolları bulguları veya göz enfeksiyonu semptomları varsa ziyarete izin verilmemelidir.

Aspergillus ve Cryptococcus gibi potansiyel mantar patojenlere (hastalığa sebep olan maddeler) maruz kalmaya neden olacağından bahçecilik, ekicilik, biçicilik, çiftçilik gibi aktivitelerden, toprak ve bitkilerle temastan kaçının.

Bu kısıtlamalar tümüyle dışarı çıkmaktan kaçının anlamına gelmemektedir. Yürümek, bisiklete binmek ve diğer dış mekân aktiviteleri sadece eğlenceli değil, aynı zamanda sağlıklıdır.

SOLUNUM YOLU İLE BULAŞAN ENFEKSİYONLARI ÖNLEME

Solunum yolları hastalığı olan insanlardan kaçının (öksürük, üşütme vs.). Özellikle okul yaşlarındaki çocuklar konusunda dikkatli olun. Çünkü onlar genelde hasta çocuklarla yakın temasta olurlar

Başkalarıyla aranızdaki mesafeyi koruyamayacağınız kalabalık yerlerden uzak durun (sinema ve spor salonları gibi). Evin dışında maske taktığınızda kendinizi daha “güvende” hissedebilirsiniz. Bu kişisel bir seçim, ancak dışarı çıktığınızda maske takmanız gerekli değildir.

Maske taksanız da yinede kalabalık gibi enfeksiyon riskinizi artıracak durumlardan kaçınmalısınız.

İnşaat alanları, tadilat alanları gibi yerlerden, tütün ve marihuana kullanımından, odun yanan şöminelerden, ev temizliğinden (elektirikli süpürge kullanımı, toz alma ve duş temizli v.b) kaçının. Bu tür tozlu ve dumanlı alanlar enfeksiyon riskinizi artırır.

Enerjiniz var ise ütü yapmak, çamaşır yıkamak, çamaşırıları asmak ve bulaşık yıkamak sakıncalı değildir.

Suda barınan bakterilerden dolayı oda nemlendiricileri kullanmaktan kaçının.

HAYVANLARDAN BULAŞAN ENFEKSİYONLARI ÖNLEYİN

Enfeksiyon riski nedeniyle evde bulunan kedi, köpek, akvaryum, kuş, canlı çiçek bir yıl boyunca evden uzak tutulmalıdır.

Evcil hayvanlarınızdan ayrılmanız gerekli değildir. Ancak hayvanlarla direk kontağı, özellikle hasta hayvanlarla, minimuma indirmek gereklidir. Evcil hayvanlarınızın bakımını arkadaşlarınıza ve aile fertlerinize devredin.

Salmonella bakteri enfeksiyonunu önlemek için sürüngenler, ördek yavruları ve civcivlerle temastan kesinlikle kaçının.

Eğer bir kediniz var ise, dışkı kutusunu mutfağa yemek odasına veya yemek tüketilen veya hazırlanan başka yerlere koymayın. Dışkı kutusunun temizliğini, en az ilk 6 ay boyunca ve/veya immunosüpresif ilaçlar kullanma süresince toksoplazmosis riskini azaltmak için, başkalarına devredin. Kedinizi evde tutun ve dışarıdan eve kedi almayın.

AŞILAR

Nakil hastasının evinde kalan aile bireylerinin hastalıktan korunmak ve nakil hastasına hastalık bulaşma riskini azaltmak için, aşısı olan hastalıklara karşı (tetanoz, polio, kabakulak, kızamıkçık, grip ve pnömokok) aşı yaptırmaları faydalı olur. Ancak Aile fertlerine **canlı aşı yapılmamalıdır.**

(Evin içindeki çocuklar MMR (kızamık, kızamıkçık ve kabakulak) aşısı yaptırmalıdır. MMR canlı bir aşı olmasına rağmen ev içinde bulaşma gerçekleşmiyor. Suçiçeği aşısı da canlı bir aşıdır. Amerikan Pediatrik Akademisi evin içindeki çocuğun bu aşığı da yaptırmasını da gerekli buluyor.)

Herhangi bir nedenle eritrosit ve trombosit verilmesi gerekirse mutlaka lökosit filtresi ile verilmesi gerektiğini sağlık ekibine bildiriniz.

Allojeneik ve otolog ilik nakli yapılan hastalara uygulanması önerilen aşılar şunlardır ;

Zatüre (pnömokok) aşısı: İki tip zatüre aşısı vardır Polisakkarid aşı (prevarar 13): nakilden 3-6 ay sonra 3 doz uygulanmalıdır. GVHH olan hastalarda 12 ayda rapel., Polisakkarid aşı (Pnomovax 23): GVHH yok ise 12. Ayda uygulanmalıdır.

Tetanoz- difteri- aselüler boğmaca aşısı: nakilden 6-12 ay sonra toplam 3 doz uygulanmalıdır.

Hemofilus influenza (konjuge) aşısı: nakilden 3-6 ay sonra 3 doz uygulanmalıdır. GVHH varsa 12. Ayda rapel.

Menenjit aşısı: nakilden 6-12 ay sonra sadece bir doz uygulanmalıdır.

Çocuk Felci-Boğmaca aşısı: nakilden 6-12 ay sonra toplam 3 doz uygulanmalıdır.

Sarılık(hepatit B) aşısı: nakilden 6-12 ay sonra 3 doz uygulanmalıdır.

Grip aşısı: nakilden 4-6 ay sonra yılda bir defa uygulanmalıdır.

Kızamık- Kabakulak- Kızamıkçık aşısı: nakilden 24 ay sonra bir doz uygulanmalıdır. GVHH olan ve/veya immunosüpresif tedavi almakta olanlara yapılmamalıdır.

Seyahat aşıları: İnaktive aşılar için hekiminiz tarafından risk/yarar değerlendirilmelidir. Canlı aşılar nakilden 24 ay sonra bir doz uygulanmalıdır. GVHH olan ve/veya immunosüpresif tedavi almakta olanlara yapılmamalıdır.

AĞIZ BAKIMI

Enfeksiyon ve diş eti kanamasını en aza indirmek için, günlük oral (ağız) bakımı gereklidir. Hastaneden taburcu edildikten sonra, trombosit değerleri 50000 üzerinde ise yumuşak, tüylü bir diş fırçası veya sünger bir diş temizleyicisi ile ağız ve diş eti bakımınızı yapabilirsiniz. Her öğünden sonra dişinizi ve diş etinizi diş macunu ile fırçalayınız. Ayrıca taburcu olurken doktorunuz tarafından önerildi ise ağız bakım solüsyonlarıyla, düzenli aralıklarla, günde üç kez gargara yapınız. Ağız içinin iyice çalkalanmış olmasına dikkat ediniz.

EVDE KATETER BAKIMI

Bazı hastalar, kateterleri çekilmeden taburcu edilirler. Evde kateter bakımlarını yapmaları gerekir. Kemik iliği nakli yapılan hastalarda kateter bakımı enfeksiyonların önlenmesi açısından önem taşımaktadır. Herhangi enfeksiyon gelişmemesi için kateter çevresinin temizliği ve bakımı gūnaşırı yapılmalıdır. Eğer kateter üzerindeki sabitleyici örtü açılmışsa pansuman hemen yapılmalıdır. Bu rehber size evde kateter bakımı konusunda yol gösterecektir.

Not: Taburcu olmadan kateter bakımını ilgili hemşireden öğrenmeniz uygun olur.

Gerekli malzemeler:

- Batikon
- %70'lik alkol
- Flaster
- 1 adet steril eldiven
- 1 adet pansuman sabitleyici (şeffaf örtü, su geçirmez)
- 2-3 adet steril gazlı bez (spanç)

1. ÖNCE ELLERİNİZİ YIKAYINIZ !

Önce eller güzelce yıkanır. Gerekli malzemeleri hazırlayınız Eski pansuman çıkarılıp atılır. Ellere steril eldiven giyilir. Katater çıkış yerini; ciddi kızarıklık, akıntı, ağrı ve hassasiyet gibi enfeksiyon belirtileri açısından inceleyiniz. Bu bölgeye kesinlikle elle dokunmayınız. Enfeksiyon belirtilerinden herhangi biri varsa doktor ya da hemşirenize bildiriniz. Steril malzemeleri açarken içindeki malzemeye dokunmamaya dikkat ediniz. Steril gazlı bez paketini açınız. Açtığınız gaz beze batikon şişesini değdirmeden dökünüz. Şeffaf örtünün ciltten kaldırılmasını kolaylaştırmak için kenarlarını alkolle hafifçe ıslatınız.

6. Ucunda pamuk olan 2-3 çubuk alarak batikonla emdiriniz.

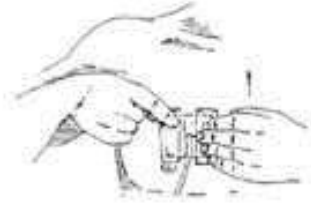

Batikonlu gazlı bezle kateter çıkış yerinden başlayarak içten dışa doğru dairesel hareketle bir kerede silip atınız. Aynı işlemi 3 kez diğer spançlarla tekrarlayınız. Kateteri de çıkış yerinden dışa doğru batikonlu gazlı bez arasına alarak 1 kez siliniz. Bu sırada kateteri çekiştirmemeye dikkat ediniz. Silinen batikonlu alanların kuruması için 1-2 dakika bekleyiniz.

7. Batikonlu çubukla başlangıç noktasından başlayarak dairesel hareketlerle içten dışa doğru sürüp çubuğu atınız. Bu işlemi en az iki kez yapınız.

Kataterin çıkış bölgesine gazlı bez koyunuz ve şeffaf örtüyü yapıştırınız. Kataterin sarkan kısmını da flasterle şeffaf örtü üzerine doğru sabitleyiniz.

Gaz bezini düşmemesi için kenarlarından her iki şekilde görüldüğü gibi tespit etmeniz gerekir.

Kateter uçları eğer heparinle yıkama işlemi varsa yıkama yapıldıktan sonra batikonlu gazlı bezle silinip, her iki uç ayrı gazlı bezle kapatınız

Kataterin tıkanmaması için yıkama işlemi (kataterin heparinlenmesi):

Kataterin tıkanmasını önlemek amacıyla yapılır haftada iki kez yapılmalıdır. Eğer kateterden kan alımı ya da ilaç tedavisi uygulandıysa hemen sonrasında heparinleme işlemi yapılmalıdır.

Gerekli Malzemeler:

-Steril Eldiven, - 10 cc lik enjektör, - Heparin, - Serum fizyolojik
Eller güzelce yıkanır. Ellere eldiven giyilir.

3. Heparin flakonunun kapağını açtıktan sonra alkollü gaz bezi ile siliniz.

Kataterin kapağı açılır. Enjektör geri çekilerek kataterin içindeki heparin bir miktar kan gelinceye kadar geri çekilir. Sonra klemp kapatılır. 10 cc serum fizyolojik çekilmiş enjektör, kataterin ucuna yerleştirilir, klemp açılır ve serum fizyolojinin hepsi kataterin içine verilir. Sonra klemp kapatılır. 10 cc serum fizyolojik +1 düzeyde heparin çekilmiş enjektör, kataterin içine yerleştirilir. Klemp açılır ve serum fizyolojikli heparinin hepsi kataterin içine verilir. Klemp kapatılır. Sonra kataterin kapağı kapatılarak aynı işlem diğer katater ucuna da yapılır. Tüm bu işlemler yapılmadan önce el dezenfeksiyonu için Manusprey kullanılmalıdır.

İşlem sonrasında kullandığınız malzemeleri ayrı bir torbaya koyunuz. Özellikle kirli pansuman materyalini ve enjektörleri ev halkına ve çevreye zarar vermeyecek şekilde imha ediniz.

DİKKAT

Eğer kan geri çekildiğinde geliş yoksa 1cc SF vererek açılmasını sağlayıp tekrar kan geri çekmeyi deneyiniz. Hiçbir şekilde kan geliş-gidişi yoksa zorlamayınız, bizi arayınız. İşlem yaparken kapak açıldıktan sonra kateter ucuna ve enjektör uçlarına kesinlikle değmeyiniz, değdirmeyiniz.

Kapak kirlendiyse hemen yenisi ile değiştiriniz. Kirlenmese bile kapakları haftada 1 kez değiştirmelisiniz.

Kullandığınız heparin ve serum fizyolojik torbasını işlem sonrasında atınız; **kesinlikle tekrar kullanmayınız.**

DOKTORUNUZU NE ZAMAN ARAYACAKSINIZ?

- Alojenik hastalar için 37,8°C ateş, otolog hastalar için 38,0°C ateş (kendinizi çok iyi hissetseniz bile),
- Kan içerikli kusma (açık kırmızı ya da kahve renginde kusma)
- İlaçlarını içemeyecek ya da yemek yiyemeyecek kadar kusma oluyorsa, sıklığında ya da miktarında artış mevcutsa
- Kanlı gaita ya da siyah, koyu renkte gaita
- Nefes darlığı,
- Kuru öksürük ve yeşil veya sarı balgamlı öksürük,
- Terleme veya titreme,
- Nezle-Grip belirtileri olursa
- Boğaz ağrısı, boğaz kaşıntısı veya yutarken ağrı,
- Baş ağrısı, veya üst çene kemiklerinde hassaslık,
- İdrar çıkartırken zorluk, acı veya yanma, sürekli sıkışıklık veya sürekli idrar çıkarma, idrarınızda kan veya kan pıhtısı (enfeksiyon ve/veya hemorajik sistit belirtisi)
- Bulanık ve kötü kokulu idrar,
- Kateterde çatlaklık, kateter çıkış yerinde kızarıklık, hassasiyet, ,kateterde tıkanıklık,kateterin yerinden çıkması,
- Dilinizde veya ağızınızda lezyonlar (yara) veya beyaz lekeler,
- Ciltte değişiklik. (örneğin; kızarıklık, kaşıntı, döküntü, yanma, karıncalanma duygusu, kabarıklık veya ağrı, döküntüsü)
- İshal, midede ağrı ya da gaz,
- Görme bozukluğu varsa,
- Vajinal rahatsızlık, kaşıntı veya olağan dışı akıntı,
- Suçiçeği, herpes, boğaz enfeksiyonu ve mononükleoz'a gibi bulaşıcı hastalıklarla temasınız olduğunda doktorunuzu arayınız.

İletişim Bilgileri:

KIT Koodinâtörü:0322 327 27 27 (2024)

Servis Doktoru: 0322 327 27 27 (1268-1385)

KAYNAKLAR

Scripps Blood and Marrow Transplant Program. A resource manual for patients and caregivers. Scripps Green Hospital. La Jolla. California, 2001.

Thomas, B. :Manual of Dietetic Practice Second Ed. London, 1994.

Sendrom. Aralık. 55-62,1998. Bone Marrow Transplant Program, Division of Nursing – James Cancer Hospital nad Solove Research Institute. The Ohio State University Medical Center, 1/ 2003.